

Европейски съд по правата на човека

Пиерсак срещу Белгия (Piersack v. Belgium)

Жалба № 8692/79, А.53

Решение от 1 октомври 1982 г.

(резюме)*

Чл. 6, т. 1: независим и безпристрастен съд

Докато **безпристрастност обикновено означава отсъствие на предубеждение или на вземане на страна, то съществуването ѝ, особено от гледна точка на чл. 6, т. 1 от Конвенцията, може да бъде проверено по различни начини. В този контекст може да се направи разграничение между един субективен подход, целящ да установи личното вътрешно убеждение на даден съдия по дадено дело, и един обективен подход, установяващ дали съдията е предоставил гаранции, достатъчни да изключат всякакво основателно съмнение в това отношение. Достатъчно е да се установи, че безпристрастността на “съда”, който е трябвало да се произнесе по съществуването на делото, е можела да изглежда открита за съмнения, за да се счете, че чл. 6, т. 1 е бил нарушен.**

Факти по делото

Белгийските власти разпоредили ареста на жалбоподателя, който бил заподозрян, заедно с още две лица, в извършването на убийство. Той се намирал във Франция и бил задържан от френските власти, които, след като дали съгласието си за екстрадиция, го предали на белгийската полиция през януари 1977 г. Кралският прокурор на гр. Куртре с писмо уведомил за предаването колегата си в Брюксел. Г-н Ван Де Вал, първи заместник-прокурор на Брюксел, парафирал писмото и го препратил на прокурора, който бил натоварен със случая – г-жа дел Карил. През февруари съдия-следователят отправил до кралския прокурор на Брюксел писмено запитване във връзка с един от другите обвинени в убийството. В съпроводителната си бележка той написал на ръка в скоби “на вниманието на г-н Ван де Вал”. На писмото отговорила г-жа дел Карил. През юни, прокурорът към Апелативния съд в Брюксел изпратил на кралския прокурор съдебна поръчка, изпълнена в Португалия, отново във връзка с другия обвиняем. Г-н Ван де Вал я парафирал и я изпратил на заместника, който поел случая от г-жа дел Карил. През декември г-н Ван де Вал положил клетва за заемането на поста съдия в Апелативния съд в Брюксел, който му

---

* Материалът е подготвен и предоставен от Фондация *Български адвокати за правата на човека*, като част от диск „Сборник материали по правата на човека”, издаден от НИП през 2007 г.

бил поверен през ноември. По това време следствието било завършено в голямата си част, но някои действия били предприети и по-късно. След приключване на разследването бил внесен обвинителен акт в наказателния съд. Съдебният състав бил председателстван от г-н Де Вал. Съдът признал жалбоподателя за виновен в извършването на убийство. Г-н Пиерсак обжалвал присъдата пред касационния съд. Между основанията за обжалване той посочил нарушението на чл. 127 от белгийския Съдебен кодекс, който разпореждал, че “производството пред наказателен съд е нищожно, ако е ръководено от магистрат, който е действал по делото в качеството на прокурор”. Той поддържал, че думите “на вниманието на г-н Ван де Вал” в съпроводителната бележка от м. февруари сочели, че именно той се е занимавал със случая и че следователно е взел участие, по един или друг начин, в разследването. Касационният съд оставил жалбата без уважение, като служебно обсъдил въпроса включително и от гледна точка на чл. 6, т. 1 от Европейската конвенция. Той приел, че простото съществуване на съпроводителна бележка, адресирана лично до един прокурор, без да е доказано нито че тя е достигнала до него, нито че го е накарала да се интересува, дори и непряко, от случая, не позволява да се презумира, че този магистрат е участвал в делото в упражнение или по повод упражнение на функциите си на прокурор.

По вътрешното законодателство на Белгия прокуратурата представлява единна, неделима и независима йерархична структура. Прокуратурата на Брюксел включва няколко дузини магистрати, всичките подчинени на кралския прокурор. Тя е разделена на отдели, начело на които стоят първи заместник-прокурори. Останалите заместник-прокурори са подчинени по закон само на кралския прокурор, но на практика първият заместник-прокурор, завеждащ даден отдел, има определени административни правомощия спрямо тях – преглежда изготвяните от тях обвинителни актове, обсъжда с тях подхода, който трябва да се възприеме в даден конкретен случай, дава им консултации по правни въпроси. Според правителството, по малобройните криминални дела като това на г-н Пиерсак кралският прокурор се е считал лично отговорен и е работел директно със заместник-прокурора, натоварен с делото, без посредничеството на първия заместник-прокурор (в случая г-н Ван де Вал), който само приподписвал документи и служел едва ли не като “кутия за писма”.

Резюме на решението на Европейския съд

Съдът приема твърдението на жалбоподателя, че делото му не е било гледано от “независим” съд, за неподкрепено с доказателства и неоснователно – строги законови правила осигуряват независимостта както на тримата магистрати, образуващи съдебния състав, така и на членовете на журито, от всякакъв външен натиск.

Г-н Ван Де Вал, който председателствал съдебните заседания в настоящия случай, е ръководел, преди да стане съдия в Апелативния съд, отдела на Брюкселската прокуратура, занимаващ се с престъпленията срещу личността – именно този, който е разследвал случая на г-н Пиерсак. На това основание жалбоподателят твърди, че делото му не е разгледано от “безпристрастен съд”: според него, “ако едно лице се е занимавало година и половина с едно дело в

качеството си на прокурор, то не може да не е предубедено”. Правителството възразява, че със случая са се занимавали заместник-прокурори, под прякото ръководство на кралския прокурор, а функциите на г-н Ван де Вал са били административни – по-специално той парафирал редица документи. Съдия-следователят адресирал до него съпроводителната си бележка от м. февруари 1977 г. само защото знаел за честите отсъствия по болест на г-жа дел Карил, но му отговорила тя.

“Докато безпристрастността обикновено означава отсъствие на предубеждение или на вземане на страна, то съществуването ѝ, особено от гледна точка на чл. 6, т. 1 от Конвенцията, може да бъде проверено по различни начини. В този контекст може да се направи разграничение между един субективен подход, целящ да установи личното вътрешно убеждение на даден съдия по дадено дело, и един обективен подход, установяващ дали съдията е предоставил гаранции, достатъчни да изключат всякакво основателно съмнение в това отношение.

Що се отнася до първия подход, Съдът отбелязва, че жалбоподателят със задоволство отдава почит на личната безпристрастност на г-н Ван Де Вал. От своя страна, Съдът няма никакви основания да се съмнява в нея, а и личната безпристрастност следва да се предполага до доказване на противното (вж. решението от 23.06.1981 г. по делото *Льо Конт, Ван Льовен и Де Мейере*¹, А. 43, стр. 25, § 58). Не може обаче да се ограничим само с една чисто субективна проверка. В тази област, дори и външното впечатление може да има известно значение (вж. решението от 17.01.1970 г. по делото *Делкур*², А.11, стр. 17, § 31). Както е отбелязал и Белгийският касационен съд в решението си (...), всеки съдия, спрямо когото има основателна причина за съмнения в пристрастност, следва да си направи отвод. Тук се отнася за доверието, което съдилищата трябва да вдъхват у хората в едно демократично общество.

Би било отиване в противоположната крайност да се поддържа, че бившите магистрати от прокуратурата не могат да бъдат членове на съдебния състав по всяко дело, което е било разследвано преди това от нея, макар и те самите никога да не са се занимавали със случая. Такова радикално решение, основано на лишената от гъвкавост и формалистична концепция за единността на прокуратурата, ще издигне практически непреодолима бариера между нея и съдебния състав. Това пък ще доведе до катаклизъм в съдебната система на няколко от договарящите се държави, където преминаването от прокуратурата в съда и обратно са често явление. И най-вече, самият факт, че един съдия е бил някога прокурор, не е причина за опасения, че му липсва безпристрастност. (...)

Белгийският касационен съд (...) е възприел в случая критерий, основан на упражняваните функции, а именно дали магистратът преди това е участвал “в делото в упражнение или по повод упражнение на функции (...) на прокурор”. Той е отхвърлил жалбата на г-н Пиерсак, защото документите, с които е разполагал, не са показвали, според него, че е имало такова участие от страна на г-н Ван де Вал, дори и под някаква форма, различна от застъпването на лична позиция или предприемането на някакво действие в хода на преследването или разследването. Дори и изяснен по този начин, подобен критерий не задоволява изцяло изискванията на чл. 6, т. 1. За да

---

¹ Le Compte, Van Leuven and De Meyere v. Belgium

² Delcourt

могат съдилищата да вдъхват у хората необходимото доверие, трябва да се държи сметка и за вътрешната организация. Ако едно лице, след като е заемало в прокуратурата длъжност, чието естество е могло да му наложи да се занимава с даден случай в изпълнение на служебните си задължения, участва след това в същото дело като съдия, обществото има основание да се опасява, че то не предоставя достатъчно гаранции за безпристрастност.”

Тъкмо това е станало в настоящия случай. В качеството си на председател на съдебния състав, г-н Де Вал “е имал, по време на съдебните заседания и на съвещанията за постановяване на присъдата, значителни правомощия, които при това се е наложило да упражни, а именно дискреционното правомощие, произтичащо от чл. 268 от Наказателнопроцесуалния кодекс [да предприеме по своя инициатива всяка стъпка, която смята за необходима за разкриване на истината, например служебно да разпорежи разпит на свидетели или представяне на документи] и правомощието да вземе решение, заедно с другите съдии, по виновността на подсъдимия, когато журито стигне до заключение за виновност само с обикновено мнозинство”. А до ноември 1977 г. той е завеждал отдела, който се е занимавал с делото на г-н Пиерсак, и като йерархически висшестоящ на заместник-прокурорите, натоварени със случая, е могъл да ги контролира, да дискутира с тях и да ги съветва. “Освен това, данните, събрани от Комисията и от Съда, клонят към потвърждение, че той действително е играл известна роля в производството.” Съдът приема, че е без значение дали г-н Пиерсак не е знаел този факт, както твърди правителството, както и че не е нужно да се изследва точната степен на участието на г-н Ван де Вал – дали наистина е получил лично съпроводителната бележка и дали е обсъждал случая с г-жа дел Карил. “Достатъчно е да се установи, че безпристрастността на “съда”, който е трябвало да се произнесе по съществото на делото, е можела да изглежда открита за съмнение. Ето защо, в това отношение Съдът заключава, че е било налице нарушение на чл. 6, т. 1.”³

---

³ Решението е единодушно.